

Lakialoite LA 1/2017 vp

Jari Myllykoski vas ym.

Lakialoite laeiksi veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tässä aloitteessa ehdotetaan muutettavaksi lakia veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä (1231/2011) siten, että lain soveltamisalaa laajennetaan rakennusalan lisäksi majoitus- ja ravitsemusalaan, kiinteistöpalvelualaan ja teknologiateollisuuteen. Uudeksi lain nimikkeeksi ehdotetaan lakia veronumerosta ja rakennusalan, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden veronumerorekisteristä. Vastaavaa soveltamisalan laajentamista esitetään myös työturvallisuuslakiin (738/2002) ja verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin (1346/1999).

ALOITTEEN PERUSTELUT

Veronumero rakennusosalalla

Suomessa otettiin osana harmaan talouden torjuntaa käyttöön rakennusalan veronumero vuonna 2011. Laki veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä (1231/2011) edellyttää, että yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevien henkilöiden kuvallisessa tunnistekortissa täytyy olla muiden tietojen lisäksi Verohallinnon antama, erilliseen veronumerorekisteriin merkitty veronumero.

Rakennusosalalla veronumeron käyttöönotto on vähentänyt tehokkaasti harmaata taloutta. Veronumeron käyttöönotto toi verotuksen piiriin työntekijöitä, jotka aiemmin olivat jääneet harmaan talouden piiriin. Julkisesta veronumerorekisteristä kuka tahansa voi tarkistaa rakennustyömaalla työskentelevän henkilön etu- ja sukunimen sekä hänen veronumeronsa perusteella, onko henkilön tiedot merkitty veronumerorekisteriin. Rekisteriin oli Verohallinnon tiedotteen 4.5.2016 mukaan merkitty 1 064 559 henkilöä. Heistä 111 136:lla kansalaisuus oli jokin muu kuin Suomi tai kaksoiskansalaisuus. Kotikunta ulkomailla oli 40 271:llä. Syyskuussa 2013, eli vuosi lain voimaantulon jälkeen, veronumerorekisteriin oli merkitty vähän yli 570 000 henkilöä. Heistä noin 56 000 oli kansalaisuudeltaan muita kuin suomalaisia.

Lakialoite LA 1/2017 vp

Veronumeron laajentaminen muille aloille

Ennen rakennusalan veronumeron käyttöönottoa julkaistussa Suomen kansainvälinen harmaa talous -selvityksessä (eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010) arvioitiin, että verottomatta jäi vuosittain ainakin 400 miljoonan euron edestä rakennusalan palkkoja. Osa verottomuudesta oli lain ja verosopimusten mukaista, ja osa johtui ulkomaisten aliurakoitsijoiden ja näiden palkansaajien valvonnan vaikeudesta. Ravintola-alalla taas arvioitiin vuonna 2008 maksetun laskennallisella 670 miljoonan euron pimeällä liikevaihdolla 270 miljoonan euron pimeät palkat. Yhteensä Suomen harmaan talouden kokonaismäärän arvioitiin raportissa olevan 10—14 miljardin euron suuruusluokassa.

Harmaan talouden aiheuttamien veromenetysten tarkka arviointi on mahdotonta, mutta on selvää, että menetetyt verotulot ovat merkittäviä. Tarkastusvaliokunnan raportissa esitetty karkea arvio veromenetyksistä oli vuoden 2008 tasossa 2,5—3,5 miljardia euroa vuodessa. Kertymättä jääneiden sosiaalivakuutusmaksujen osuudeksi siitä arvioitiin useita satoja miljoonia euroja. Toisaalta veromenetyksistä on esitetty korkeampiakin arvioita.

Harmaa talous vaikuttaa yritysten väliseen kilpailuun epäterveellä tavalla. Mikäli jollakin alalla harmaa talous eri muotoineen yleistyy, syrjäyttää se markkinoilta sellaisia yrityksiä, jotka hoitavat lakisääteiset veloitteensa eivätkä pysty kilpailemaan hinnoilla veloitteitaan kiertävien yritysten kanssa. Yhteiskunnalle tällainen kehitys merkitsee verotulojen vähenemistä, työntekijöille alipalkkausta ja viime kädessä syrjäytymistä työmarkkinoilta sekä paperittomien ihmisten hyväksikäyttöä.

Harmaan talouden riskiä kasvattavat matala elinkeinotoiminnan aloittamiskynnys, pienyritysvaltaisuus, työvoimavaltaisuus ja ulkomaisen työvoiman käyttö. Vuokratyön ja alihankintaketjujen moninaistumisen myötä harmaan talouden riskit ulottuvat yhä uusille aloille.

Valtiovarainministeriön vuonna 2013 julkaisemassa, ulkomaisten työntekijöiden ja yritysten verovalvontaa koskevassa selvityksessä esitettiin veronumeron käyttöönoton laajentamista muille toimialoille. Työryhmän esittämiä toimialoja olisivat ensivaiheessa asennus- tai kokoonpanotyö, laivanrakennustyö, kuljetustyö, korjaus- ja huoltotyö, siivous-, hoito- ja hoivatyö sekä ravintola- ja majoitusala. Työryhmän esitys sisältää samat toimialat, jotka on määritelty verotukselliseksi riskialoiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 10 e §:ssä, sekä niiden lisäksi korjaus- ja huoltotyön ja ravintola- ja majoitusalan.

Veronumeron käytön laajentaminen rakennusosalta muille aloille kirjattiin myös hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan elokuussa 2013. Harmaan talouden ministerityöryhmä päätti kuitenkin syyskuussa 2014 lykätä veronumeron laajemman käyttöönoton harkintaa siihen, kun kansallinen tulorekisteri otetaan käyttöön. Kansallinen tulorekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön tämän hetken tietojen mukaan vuonna 2019.

Veronumeron käyttöä on laajennettu eräille muille toimialoille alan toimijoiden omasta aloitteesta. Esimerkiksi Kiinteistöpalvelut ry velvoitti jäsenyrityksensä ottamaan veronumeron käyttöön vuonna 2013. Lisäksi jäsenyritykset velvoitettiin antamaan Tilajavastuu.fi-palveluun tilaajan

Lakialoite LA 1/2017 vp

selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006), tilaajavastuulain, edellyttämät tiedot yrityksestään ja kaikista alihankkijoistaan.

Majoitus- ja ravitsemuspalvelualan työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat myös ilmaisseet kannattavansa veronumeron käyttöönottoa, mutta ovat esittäneet huolensa työntekijän yksilöivän kuvatunnisteen julkisesta kantamisesta työtehtävissä. Tällaisen tunnisteen esilläpito asiakkaiden näkyvillä on koettu kyseisillä aloilla riskiksi työturvallisuudelle. Tämän vuoksi on perusteltua säätää, että majoitus- ja ravitsemusalalla työntekijöiden ei tarvitse pitää esillä työntekijän yksilöivää kuvatunnistetta, vaan pitää sitä saatavilla ja esittää se pyydettyä tarkastuskäynnillä olevalle verotarkastajalle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle.

Myös teknologiateollisuuden alalla on tarvetta veronumeron käyttöönotolle. Vuokratyö, alihankintaverkostot ja työvoiman kansainvälistyminen ovat sen piirissä yleisiä ilmiöitä. Teknologiateollisuuden kuuluvat metallituoteteollisuus, elektroniikka- ja sähköteollisuus, metallien jalostus sekä kone- ja kulkuneuvoteollisuus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetun lain (1231/2011) nimike sekä 1 §:n 1 momentti, 4 §:n otsikko ja 2 momentin 1 kohta seuraavasti:

Laki

veronumerosta ja rakennusalan, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden veronumerorekisteristä

Lakialoite LA 1/2017 vp

1 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa säädetään Verohallinnon antamasta veronumerosta sekä sen ylläpitämästä rakennusalan, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden alojen veronumerorekisteristä, rekisterin tietosisällöstä sekä tietojen julkisuudesta ja muusta tietojen käsittelystä.

4 §

Rakennus-, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden veronumerorekisteriin talletettavat tiedot

Verohallinto merkitsee 1 momentissa tarkoitetut tiedot veronumerorekisteriin:

1) rakennusalan työnantajan tai työturvallisuuslain 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteen antavan työmaan päätoteuttajan pyynnöstä tai majoitus- ja ravitsemusosalalla, kiinteistöpalvelualalla sekä teknologiateollisuuden alalla työnantajan tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitetun työpaikkaa tai työn suorituspaikkaa johtavan tai valvovan työnantajan pyynnöstä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

työturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työturvallisuuslakiin (738/2002) uusi 52 c § seuraavasti:

Lakialoite LA 1/2017 vp

52 c §

Majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden aloilla työskentelevän henkilön tunniste

Majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden työpaikkaa tai työn suorituspaikkaa johtavan tai valvovan työnantajan on tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on työpaikallaan liikkeessaan henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden työpaikalla työskentelevän tulee työpaikallaan liikkeessaan pitää näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Majoitus- ja ravitsemusalan työpaikalla työskentelevän on pidettävä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste mukanaan ja esitettävä se pyydettyessä verotarkastajalle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Tunnisteesta on käytävä ilmi, onko työpaikalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työsuorittaja. Tunnisteessa tulee olla näkyvissä veronumerosta ja majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden veronumerorekisteristä annetussa laissa tarkoitettu henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Työntekijän tunnisteessa tulee lisäksi olla työnantajan nimi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 ja 17 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 17 §:n 5 momentin 2 kohta ja 17 a §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 17 §:n 5 momentin 2 kohta laissa 1234/2011 ja 17 a §:n 1 momentin 1 kohta laissa 793/2014, seuraavasti:

Lakialoite LA 1/2017 vp

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa yleisen tietoverkon kautta käytettävissä olevan pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmän avulla tunnistetulle palvelun käyttäjälle:

2) tiedon rakennus-, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan ja teknologiateollisuuden palvelun käyttäjän yksilöimien työntekijöidensä veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja rakennusalan, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen.

17 a §

Tietojen antaminen veronumerosta

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla tai majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden alan työnantajalle tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitetun työpaikalla pidettävän tunnisteiden antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja rakennusalan, majoitus- ja ravitsemusalan, kiinteistöpalvelualan sekä teknologiateollisuuden veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Lakialoite LA 1/2017 vp

Helsingissä 1.2.2017

Jari Myllykoski vas
Matti Semi vas
Kari Uotila vas
Li Andersson vas
Katja Hänninen vas
Hanna Sarkkinen vas
Silvia Modig vas
Anna Kontula vas
Paavo Arhinmäki vas
Markus Mustajärvi vas
Annika Lapintie vas